

Pierwszy dewoński ząb ryby zrosłogłowej z Polski

Michał Ginter and Agnieszka Piechota

Acta Palaeontologica Polonica 49 (3), 2004: 409-415

W łupkach bitumicznych z kamieniołomu Kowala w Górach Świętokrzyskich, zawierających liczne skamieniałości małży z rodzaju *Guerichia* i datowanych na środkowofameński poziom *Palmatolepis trachytera*, znaleziono ostatnio ząb bradyodontowy, należący do przedstawiciela ryb zrosłogłowych (Holocephali). Jest to pierwsze tego typu znalezisko w dewonie Europy. Pomimo stwierdzonego podobieństwa tego zęba do form zaliczanych często do rodzaju *Helodus*, uznano za bardziej prawdopodobne, że reprezentuje on przednią część uzębienia *Psephodus* cf. *magnus* (Agassiz, 1838), na podstawie porównania z dobrze zachowanym okazem *Psephodus* z karbonu Szkocji. Analiza zębów kruszących, należących do ryb chrzęstnoszkieletowych z pozornie nie związanych ze sobą grup, takich jak orodontydy, protacrodontoidy i hybodontoidy oraz zrosłogłowe helodonty i psefodonty, pokazuje istotne podobieństwa w budowie podstaw zębów, m.in. redukcję wysunięcia po stronie językowej, utratę elementów zawiasowych, wykształcenie bogatej sieci kanałów odżywczych i specyficzne ułożenie ich ujść (w postaci regularnych rzędów), a także tendencję do zrastania się podstaw kolejnych zębów w rodzinie zębowej, u zrosłogłowych prowadzącą do powstania płytek zębowych. Te wspólne cechy, wyraźnie różniące uzębienie w wymienionych grupach od zębów prymitywnych rekinów, takich jak kladodonty, febodonty czy ksenakanty, sugeruje ścisłe powiązania filogenetyczne pomiędzy Protacrodontoidea, Hybodontoidea (wraz z Neoselachii?) i Holocephali.

Key words: Chondrichthyes, Holocephali, Cochliodontiformes, teeth, phylogeny, Famennian.

Michał Ginter [m.ginter@uw.edu.pl], Instytut Geologii Podstawowej, Uniwersytet Warszawski, Żwirki i Wigury 93, PL-02-089 Warszawa, Poland; Agnieszka Piechota [apiechot@ultra.cto.us.edu.pl], Department of Earth Sciences, Silesian University, Będzińska 60, 41-200 Sosnowiec, Poland.